

Багатократна та розподільна дистрибутивність знаходить вираження у префіксах та словоформах, які функціонують як обставинні детермінанти, уточнюючи контекстуальне значення дистрибутивності, та досягається шляхом сполучуваності дієслів з іменниками, займенниками, прислівниками, іменниковими словосполученнями, які характеризують кількість учасників дії або об'єктів, на які вона спрямована.

1. *Бондарко А.В.* Грамматическая категория и контекст / А.В. Бондарко. — Л.: Наука, 1971. — 116 с.
2. *Бондарко А.В.* Вид и время русского глагола / А.В. Бондарко. — Л.: Наука, 1971. — 175 с.
3. *Виноградов В.В.* Русский язык. Грамматическое учение о слове / В.В. Виноградов. — М., Л.: Учпедгиз, 1947. — 784 с.
4. *Загнітко А.П.* Система і структура граматичних категорій дієслова / А.П. Загнітко. — К.: НМКВО, 1990. — 74 с.
5. *Исаченко А.В.* К вопросу об императиве в русском языке / А.В. Исаченко // Русский язык в школе — 1957. — №6. — С. 7–14.
6. *Кацнельсон С.Д.* Типология языка и речевое мышление / С.Д. Кацнельсон. — Л.: Наука, 1972. — 216 с.
7. *Маслов Ю.С.* Вид и лексическое значение глагола в современном русском литературном языке / Ю.С. Маслов // Избранные труды: Аспектология. Общее языкознание. — М.: Языки славянской культуры, 2004. — С. 71–90.
8. *Потебня А.А.* Из записок по русской грамматике / А.А. Потебня. Т. I — II. — М.: Учпедгиз, 1958. — 536 с.
9. *Русанівський В.М.* Структура українського дієслова / В.М. Русанівський. — К.: Наук. думка, 1971. — 315 с.
10. *Соколов О.М.* Фазовое варьирование в видовых оппозициях русских глаголов / О.М. Соколов // Филологические науки. — 1985. — № 4. — С. 46–52.
11. *Соколова С.О.* Префіксальний словотвір у сучасній українській мові / С.О. Соколова. — К.: Наук. думка, 2003. — 283 с.
12. Словник української мови. В 11 тт. — К.: Наук. думка, 1970–1980.

Nataliya Medyn'ska (Rivne)

SPECIFIC VALUE OF ASPECTUAL MEANING OF THE MULTIPLE-DISTRIBUTIVE AND DISTRIBUTIVE ACTION VERBS

The article researches the aspectual semantics of verbs of multi-distributive and distributive action. Analysis of these verbs was held in semantic, word-formative and functional aspects on the samples from the "Dictionary of the Ukrainian language" in 11 volumes, in the spheres of the specificity of the studied verbs.

Key words: aspectuality, the classes of the verbal action, verbs of multi-distributive and distributive action, semantics, determinants of adverbial modifiers.

Відомі постаті про мову

Одним з найбільших скарбів, які успадковує кожний народ від своїх предків, є незаперечно його рідна мова. Мова ця — то дзеркало душі народу, то святиня, з котрою зв'язана не тільки минувшість, але і будучність народу, і його повага в світі.

Михайло Подолинський, 1884

18. *Пешковский А.М.* Русский синтаксис в научном освещении. — 8-е изд., доп. — М.: Языки славянской культуры, 2001. — 544 с.
19. *Попов А.С.* Проблема принадлежности инфинитива к подлежащему или безлично-зависимому компоненту в некоторых типах предложений современного русского языка // Вопросы синтаксиса и стилистики русского языка. — Ульяновск, 1976. — Вып. 2. — С. 24-38.
20. *Потебня А.А.* Из записок по русской грамматике. — М.: Учпедгиз, 1958. — Т. I-II. — 536 с.
21. Русская грамматика: научные труды / РАН Ин-т рус. яз. им. В.В. Виноградова / Е.А. Брызгунова, К.В. Габучан, В.А. Ицкович, И.И. Ковтунова, И.Н. Кручинина, М.В. Ляпон, А.Ф. Прияткина, И.П. Святогор, Н.Ю. Шведова. — Репринтное издание — М., 2005. — Т. 2: Синтаксис. — 712 с.
22. *Слинько І.І.* та ін. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання: Навч. посібник / І.І. Слинько, Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. — К.: Вища шк., 1994. — 670 с.
23. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / За заг. ред. І.К. Білодіда. — К.: Наук. думка, 1972. — 515 с.
24. *Тимофеев К.А.* Об основных типах инфинитивных предложений в современном русском литературном языке // Вопросы синтаксиса современного русского языка. — М.: Учпедгиз, 1950. — С. 257—301.
25. Українська мова: Енциклопедія. — 2-ге вид., випр. і доп. — К.: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 2004. — 824 с.
26. *Шкіцька І.Ю.* Реалізація суб'єктивно-модальних значень у структурі безособово-інфінітивних речень сучасної української мови: Дис. ... канд. філол. наук. — Харків, 2004. — 177 с.

Natalia Kobchenko (Moscow)

TYPOLOGY OF UKRAINIAN SENTENCES WITH PRONOMINAL-INFINITIVE COMPLEX

The paper deals with the problem of the sentences with pronominal-infinitive complex in Ukrainian language. It is point out that these constructions may belong to different structural-syntactic types of sentences. They are divided into groups according to presentation of relation to reality, way of expression the predicativeness, presence of obligatory/ facultative structural components etc. The semantic types of these sentences are delineated.

Key words: sentence with pronominal-infinitive complex, mononuclear/ two-member sentence, pronominal, infinitive.

Відомі постаті про мову

В цій «денаціоналізації» українського народу є деякі практичні вигоди — зручніше, коли люди, що живуть в одній державі, розмовляють однією мовою. Але практичні вигоди аж ніяк не скуповують жажливіх духовних втрат, що тягне за собою перетворення однієї народності в іншу.

Втрачаючи рідну мову, народ втрачає разом з нею і своє духовне надбання, яке він нажив за багато віків, свій особливий спосіб розуміння світу, особливий спосіб передавати це розуміння, свої запаси мудрості, що зберігаються в народній поезії, в творах усної словесності, якими багатий кожний обдарований народ. Познайомтесь хоча б, наприклад, з українськими «народними думами»; кожна із них є поетичний і водночас історичний твір високої художньої і наукової вартості. І все це народ втрачає разом з мовою. Народна душа бідніє, вироджується, народ падає в своїх духовних силах, переходить на нижчий ступінь розвитку; слова чужої мови, хоча і спорідненої, є для нього мертві звуки, які не викликають думок, відчуттів, всієї тієї плідної творчої праці, що її викликають звуки мови рідної.

Олександра Єфименко, 1901

Наприклад: *Ні години змарнованої, бо навіть хвилинка не вертається ніколи!* (В. Підмогильний). У староукраїнській та старобілоруській мовах сполучник **бо** на початку підрядного речення причини почали вживати ще з XIV ст. Отже, в наведеному реченні замість сполучника **так як** треба використати будь-який з українських варіантів, напр.: *Заняття в школах відмінено, оскільки (бо, тому що; через те що; поза-як) у місті розпочалася епідемія грипу.*

Сполучник **як** треба використовувати замість кальки з російської мови *в якості* (рос. *в качестве*) в реченнях з прикладкою. *Він потрапив на це підприємство 20 років тому як помічник директора (а не в якості помічника).* Тут сполучник **як** за значенням дорівнює сполучці **в ролі**, і кому перед ним ставити не потрібно. Наприклад: *Гірка так само доля Руданського й як поета* (С. Єфремов); *У національну історію Г. Скороди ввійшов як філософ, письменник-байкар, перший український лірик* (В. Денисенко).²

З російської мови перейшов до української складений сполучник **чим...тим**, витіснивши власне український **що...то**: *Що вище піднімалися в гори, то важче ставало дихати. Що частіше зазиратимемо до словників, то чистішим ставатиме наше мовлення.*³

Отже, порівняно з досить відчутними лексичними кальками, менш помітними є вади морфологічного плану. Але не вважати їх за помилки і не уникати в текстах і мовленні не можна.

Halyna Holosovska (Kyiv)

INCOMPLETE PARTS OF THE FUNCTIONAL ASPECT OF UKRAINE LANGUAGE

² Приклади взято з праці: *Городенська К.Г.* Граматичний словник української мови: Сполучники. — Київ — Херсон : ХДУ, 2008. — С. 300.

³ К. Городенська наводить тут ще сполучник **що ... тим** [Там само: С. 293].

Відомі постаті про мову

...дуже люблю своє слово, свою рідну мову. Це останнє треба свято завжди й при всякій нагоді висвічувати перед людьми, не гаючись, «как какой-нибудь лукавий хохол», котрий, з десяти — дев'ять, є найбільший ворог своєї національності.

Микола Лисенко, 1897

34. Франко І.Я. Передмова / Іван Франко // Данило Млака (Ізидор Воробкевич). Над Прутом : збірник поезій. — Львів : З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка під зарядом К. Беднарського, 1901. — С. 1.
35. Шатілова Н.О. Ідіостиль Сидора Воробкевича : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” // Н.О. Шатілова — Чернівці, 2011. — 20 с.

Olena Kulbabska, Natalia Shatilova (Chernivtsi)

‘I WRITE AS MY HEART TELLS ME...’

(Sydir Vorobkevych’s Role in the History of the Ukrainian Literary Language in Bukovyna of the Late 1800s)

The article outlines Sydir Vorobkevych’s contribution into the development of the national languages when a new literary language established itself as the national language in Bukovyna of the late 1800s. It is said that the writer’s authority suggests the promotion of the language and proclaiming its multifunctionality, and in shaping its national status in educational, spiritual, cultural, social and public spheres of life in Bukovyna.

Key words: writers of Bukovyna, Sydir Vorobkevych, history of the Ukrainian literary language, functional style, cultural and educational activities.

СИДІР ВОРОБКЕВИЧ

РІДНА МОВА

Мова рідна, слово рідне!
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
Тільки камінь має.

Як ту мову мож забути,
Котрою учила
Нас всіх ньєнка говорити,
Ньєнка наша мила.

Ой, шануйте, поважайте
Ріднесеньку мову,
І навчайтесь розмовляти
Своїм рідним словом.

Мово рідна, слово рідне,
Хто ся вас стидає,
Хто горнеться до чужого,
Того Бог карає;

Свої його цураються,
В хату не пускають,
А чужії, як заразу,
Чуму, обминають.

Серед реєстрових слів-омонімів наявні також омографи: **му́ка** — **мукá** (с. 32), **надихати** (мати легкий або неприємний запах) — **надихáти** (викликати піднесення) (с. 142), **гавáнський** (від Гавáна) — **гáванський** (від гáвань) (с. 222), **кулі́к** (птах) — **кúлик** (до куль) (с. 335), **за́мок** — **замо́к** (с. 350), проте не вони становлять більшість, а лексичні омоніми, такі, як **земляночка** (жителька Землі) — **земляночка** (житло) (с. 36), **бик** (опора) — **бик** (тварина) (с. 334), отож не варто було, як видається, у рубриці «Будова словникової статті» (с. 4), робити уточнення: «Омоніми, точніше, омографи з однаковим типом відмінювання...».

Трапляється, що багатозначні (за «Словником української мови») одиниці наведено в рецензованій праці як слова-омоніми — у різних словникових статтях, для прикладу: **крихіточка** (про дитину) — **крихіточка** (крихта) (с. 37), **пушо́к** (для пудріння), **пушо́к** (від пух) (с. 354) та ін. Імовірно, мовною свідомістю авторів ці лексеми сприймаються вже як омонімі. У такому разі на цьому варто було наголосити у вступній частині Словника.

Висловлені зауваження аніскільки не применшують наукової і практичної значущості рецензованої праці. Переконані, що вона послугує добрим підґрунтям не лише в опануванні словозмінної системи сучасної української літературної мови, а й у підготовці численних наукових розвідок із проблем української граматики.

Марія Федурко (м. Дрогобич)

Mariya Fedurko (Drohobych)

LEXICOGRAPHIS SECUNDUS POST HERCULEM LABOR

Book review on: *Krytskja V.I., Nedozym T.I., Orlova L.V., Puzdyrjeva T.K., Romaniuk Ju.V.* Hramatychnyi slovnyk ukrajynskoyi literaturnoyi movy. Slovozmyna: blyzko 140 000 sliv / Vidp. red. N.F. Klymenko. — K.: Vydavnychy Dim Dmytra Burago, 2011. — 760 s.

Відомі постаті про мову

На Україні великоруські школи ігнорували народний український язик. Уряд не пускав його в школи. Петербурзькі царі видавали укази, забороняючи печатати українські книжки, повисилали українських писальників то в Сибір, то на Кавказ, то на далеку північ у Великоросію. Великооруська журналістика знущалась над нашим язиком та літературою. Трудно й до сього часу розвиватись українській літературі в Руському царстві. А тим часом українська література зразу стала на таку стежку, на котру великоруська література ступила тільки в особі Гоголя і його школи: та стежка була реальна, національна й народна. Як тільки українські писальники почали писати українським мужичим язиком, те нове прямування, так сказати, само далось в руки: мужичим язиком можна було писати поперед усього про народ, бо пани вже говорили великоруським язиком, а за сим сама по собі пішла ідея про національність та реальність в літературі.

Іван Нечуй-Левицький, 1878